

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Приймальної комісії
Бердянського державного
педагогічного університету
«30» травня 2023

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування
«Педагогіка з питаннями окремих методик дошкільної
освіти»

Освітній ступінь:	магістр
Основа вступу:	світній ступінь бакалавр або магістр (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліст)
Спеціальність:	012 Дошкільна освіта
Термін навчання:	1 рік 4 місяці

Бердянськ – 2023

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка.....	3
2. Зміст програми.....	5
3. Питання.....	22
4. Критерії оцінювання	25
5. Список рекомендованої літератури.....	26

1. Пояснювальна записка

Мета вступного фахового випробування для вступу на здобуття освітнього ступеня магістр: з'ясувати підготовленість вступника до здобуття вищої освіти за освітнім ступенем «магістр» зі спеціальності 012 Дошкільна освіта для формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників у межах ліцензованого обсягу спеціальності.

Форма фахового вступного іспиту - Усний іспит.

Усний іспит – це теоретичні завдання, виконання яких дає можливість виявити підготовленість вступника до здобуття вищої освіти.

Загальна кількість завдань – 2.

Формат проведення фахового вступного іспиту.

Фаховий вступний іспит проводиться дистанційно з використанням платформи (програмне забезпечення) для проведення відеоконференцій Zoom.

У встановлений розкладом час початку фахового вступного іспиту члени фахової атестаційної комісії розпочинають відеоконференцію, долучають до неї вступників, здійснюють автентифікацію вступників та інформують їх про правила проведення вступного іспиту та часові обмеження.

Автентифікації вступника передбачає:

– встановлення аудіо та візуального контакту зі вступником на платформі відеоконференцій;

– показ документа, що посвідчує особу (паспорт громадянина України у формі книжечки або картки, паспорт громадянина України для виїзду за кордон у тому числі Е-паспорт, Е-паспорт для виїзду за кордон, Е-документ).

На початку фахового вступного іспиту члени фахової атестаційної комісії рандомно задають 2 питання з переліку, поданому у програмі.

Вступник готує відповіді на питання і в режимі відеоконференції відповідає на них та на додаткові запитання членів фахової атестаційної комісії.

Члени фахової атестаційної комісії оцінюють відповіді вступників вищої освіти.

Результати фахового вступного іспиту оголошуються не пізніше наступного дня після його проведення шляхом розміщення відповідних відомостей на офіційному вебсайті Бердянського державного педагогічного університету bdpu.org.ua у вкладці ВСТУПНИКУ.

У разі повітряної тривоги під час складання фахового вступного іспиту, іспит призупиняється, учасники можуть пройти до укриття. Після відбою повітряної тривоги, учасники можуть продовжити складання фахового вступного іспиту.

Комплексний кваліфікаційний екзамен складається з двох блоків:

1. Педагогіка дошкільна.

2. Методики дошкільної освіти: «Дошкільна лінгводидактика, культура мовлення та виразне читання»; «Основи образотворчого мистецтва з

методикою керівництва»; «Основи природознавства з методикою»; «Теорія і методика фізичного виховання та валеологічної освіти»; «Теорія та методика музичного виховання»; «Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень».

Відповідно до програми комплексного кваліфікаційного екзамену складено 30 білетів, кожний з яких має таку **структуру**:

I. Теоретичні питання: перше питання з дошкільної педагогіки, друге – з методик дошкільної освіти.

II. Практичне завдання з методик дошкільної освіти.

2. Зміст програми ПЕДАГОГІКА ДОШКІЛЬНА

Загальні засади дошкільної педагогіки

Дошкільна педагогіка як наука про виховання та навчання дітей від народження до вступу до школи. Предмет дошкільної педагогіки. Зв'язок дошкільної педагогіки з іншими науками, її місце в системі педагогічних наук.

Методологічні засади дошкільної педагогіки. Природничо-наукові засади дошкільної педагогіки.

Основні джерела педагогічної науки. Прогресивні ідеї минулого. Народна педагогіка як джерело розвитку педагогічної науки. Прогресивні українські діячі (Г. Сковорода, М. Драгоманов, Т. Шевченко та ін.) про загальні засади виховання підростаючого покоління. Теоретична спадщина К. Ушинського, А. Макаренка, В. Сухомлинського, вплив їхніх ідей на розвиток дошкільної педагогіки. Педагогічна система виховання дітей дошкільного віку М. Монтесорі. Реалізація педагогічних ідей С. Русової у практиці сучасного національного дошкільного закладу. Діяльність педагогів-новаторів (Ш. Амонашвілі, С. Лисенкова, І. Волков, В. Шаталов та ін.) та кращий педагогічний досвід як джерело збагачення педагогічної науки.

Методи наукових педагогічних досліджень, їх характеристика. Впровадження результатів педагогічних досліджень в теорію та практику дошкільної освіти.

Суспільно-історична природа особистості. Визначення понять «розвиток», «виховання», «формування». Розвиток особистості, його рушійні сили та закономірності. Різноманітність філософських концепцій про фактори, які визначають розвиток та формування особистості. Спадковість, соціальні умови життя й виховання як вирішальні фактори у формуванні людської особистості. Провідна роль виховання в розвитку особистості. Становлення особистості в процесі соціалізації. Значення дошкільного віку у формуванні особистості людини.

Вікова періодизація дитинства. Своєрідність дошкільного періоду. Педагогічна періодизація дошкільного дитинства. Особливості розвитку, завдання та зміст виховання дітей раннього віку. Необхідність врахування вікових особливостей дітей та особливостей індивідуального розвитку у вихованні та навчанні.

Роль діяльності (ігрової, навчальної, трудової) у формуванні різнобічно розвиненої особистості. Особистість як об'єкт і суб'єкт виховання.

Концепція національного виховання про принципи виховання в Україні, їх загальна характеристика. Умови її реалізації в практиці дошкільних закладів.

Концепція дошкільного виховання про мету, завдання, засади виховання особистості.

Педагогічне спілкування як чинник розвитку особистості дитини, його функції. Стилі педагогічного спілкування: авторитарний, демократичний, ліберальний.

Робота з обдарованими дітьми. Фізіологічні задатки обдарованості. Можливі прояви обдарованості у дітей дошкільного віку. Основні ознаки обдарованості дитини. Зміст спільної роботи батьків і вихователів з обдарованими дітьми. Особливості роботи з батьками обдарованої дитини.

Робота з педагогічно занедбаними дітьми. Поняття «важковиховуваність» і «педагогічна занедбаність». Нетиповість цього явища в дошкільному віці. Причини та шляхи подолання педагогічної занедбаності дітей дошкільного віку. Профілактика важковиховуваності в дошкільному віці. Особливості роботи вихователів з батьками важковиховуваної дитини.

Системи сучасної дошкільної освіти в Україні

Історія виникнення та розвитку суспільного дошкільного виховання в Україні. Концепція національного дитячого садка С. Русової. Суспільна дошкільна освіта – перша

ланка в системі освіти. Закон України «Про дошкільну освіту» (2011 р.) про типи сучасних закладів дошкільної освіти, їх характерні особливості. Перспективи розвитку дошкільної освіти в Україні.

Роль дошкільних закладів у відродженні національної культури, народних традицій, моралі. «Національна доктрина розвитку освіти» (2002 р.), «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» про мету та пріоритетні напрями розвитку освіти в Україні, реформування дошкільної освіти.

Роль вихователя в розвитку особистості дитини. Особистість вихователя закладу дошкільної освіти. Кваліфікаційна характеристика його діяльності. Професійні здібності вихователя: дидактичні, конструктивні, комунікативні, організаційні, сугестивні, експресивні.

Поняття «педагогічна майстерність». Шляхи формування педагогічної майстерності вихователя.

Концепція національного виховання (1994 р.) про професійну підготовку та вимоги сучасного суспільства до особистості педагога.

Значення освітньої програми в забезпеченні різнобічного розвитку дітей. Історія створення програми. Єдина «Програма виховання в дитячому садку» (дітей перших семи років життя) (1962 р.). Спроби вдосконалення єдиних програм, змісту освіти. «Типова програма виховання і навчання в дитячому садку» (1984 р.).

Сучасні освітні програми «Дитина», «Дитина в дошкільні роки», «Українське дошкілля», «Впевнений старт», «Соношник», «Я у світі», авторські програми, їх коротка характеристика. Варіативність і альтернативність у підготовці та використанні програм.

Базовий компонент дошкільної освіти в Україні, його значення та зміст.

Фізичне виховання та естетичне виховання дітей дошкільного віку

Виховання здорової дитини. Основи теорії фізичного виховання дітей. Основні завдання та засоби фізичного виховання. Фізичне виховання і фізичний розвиток.

Основи теорії естетичного виховання. Концепція національного виховання про формування у підростаючого покоління художньо-естетичної освіченості та вихованості.

Своєрідність естетичного сприймання, естетичних переживань дітей дошкільного віку. Система естетичного виховання. Основні принципи естетичного виховання дітей: єдність естетичного, ідейного й морального виховання; провідна роль виховання та навчання в естетичному розвитку дітей; забезпечення естетики життя й побуту дітей; необхідність включення дітей до різноманітної творчої діяльності.

Завдання естетичного виховання: розвиток сприймання прекрасного; естетичних почуттів і уявлень дитини; залучення до художньо-творчої діяльності й формування основ смаку; розвиток творчих здібностей дитини.

Засоби естетичного виховання: гра та іграшка, мистецтво, естетика побуту, природа, праця, художнє навчання, самостійна художня діяльність, народні свята, традиції, звичаї.

Методи естетичного виховання дітей.

Дослідження проблеми естетичного виховання (Н. Ветлугіна, В. Котляр, Г. Підкурманна, Н. Сакуліна).

Моральне виховання дітей дошкільного віку

Поняття моралі. Зміст морального виховання дітей. Педагогічні умови формування особистості дітей дошкільного віку, основні чинники її розвитку. Засоби та методи формування моральних якостей дітей дошкільного віку.

Індивідуалізація виховання дітей дошкільного віку. Ю. Аркін про можливості індивідуалізації виховання в дошкільному закладі. Дослідження та кращий досвід індивідуального виховання (Я. Ковальчук та ін.).

Статеве виховання, його завдання, зміст, умови.

Дитячий колектив – важлива умова формування особистості. Поняття «дитячий колектив», «дитяче товариство». Своєрідність дитячого колективу, етапи становлення. Формування у дітей дошкільного віку досвіду позитивних стосунків з ровесниками.

Патріотичне виховання дітей в закладі дошкільної освіти, його зміст, засоби. Дослідження цієї проблеми (Р. Жуковська, М. Богомолова, К. Назаренко, О. Лещенко та ін.).

Виховання гуманних якостей особистості у дітей дошкільного віку.

Формування основ екологічної культури у дітей дошкільного віку.

Ідеї В. Сухомлинського про становлення основ духовності особистості.

Виховання морально-вольових рис особистості в дошкільному віці. Сутність та своєрідність дисциплінованості дитини, розвиток цієї якості в дошкільному віці. Найхарактерніші прояви негативної поведінки, методи їх педагогічної корекції.

Виховання культури поведінки у дітей дошкільного віку (О. Кульчицька, Г. Лаврентьєва, Л. Лідак, Л. Островська, С. Петеріна та ін.). Навички культури поведінки для різних вікових груп, методи та прийоми їх формування. Наукові дослідження цієї проблеми.

Розумове виховання

Основи теорії розумового виховання й навчання дітей. Методологічні, психологічні та фізіологічні основи розумового виховання та навчання. Вивчення проблем розумового розвитку дошкільників українськими вченими (А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Кондратенко, С. Ладивір, Л. Проколієнко, О. Проскура, О. Фунтікова, К. Щербакова та ін.).

Завдання розумового виховання дитини. Ознайомлення дітей з навколишньою діяльністю як основа розумового виховання.

Значення сенсорної культури для ознайомлення з навколишнім світом. Завдання й зміст сенсорного виховання. Система сенсорного виховання в сучасній дошкільній педагогіці.

Провідна роль навчання в розумовому розвитку дитини. Навчання як двобічний процес взаємозумовленої діяльності вихователя й дитини. Принципи навчання в закладі дошкільної освіти.

Методи розумового виховання та навчання дітей. Класифікація методів. Характеристика наочних, словесних, практичних, ігрових методів і прийомів.

Форми організації навчання в закладі дошкільної освіти (елементи навчання в повсякденному житті, дидактична гра, екскурсія, заняття). Заняття як форма навчання, їх види, характеристика.

Сучасні (традиційні та нетрадиційні) підходи до організації навчання в закладі дошкільної освіти.

Виховання дітей в процесі праці

Трудове виховання дітей дошкільного віку, його мета, завдання, засоби. Дослідження цієї проблеми (З. Борисова, Р. Буре, В. Логінова, М. Машовець, Я. Неверович, В. Нечаєва, В. Павленчик).

Ознайомлення дітей дошкільного віку з працею дорослих. Початкове економічне виховання.

Своєрідність праці дітей дошкільного віку, її виховне значення. Види праці дітей дошкільного віку: самообслуговування, господарсько-побутова праця, праця в природі, художня праця. Зміст і виховне значення кожного виду праці. Умови організації трудової діяльності дітей дошкільного віку. Форми організації праці дітей дошкільного віку: індивідуальна, колективна (трудова доручення, чергування, робота невеличкими групами та всім дитячим колективом).

Виховання дітей в грі

Походження гри в історії суспільства, її зв'язок з працею та мистецтвом. Д. Ельконін, Г. Плеханов про походження та становлення гри. П. Лесгафт, К. Ушинський про гру як своєрідний засіб відображення дійсності. Гра – активний чинник виховання та розвитку дітей дошкільного віку. Гра – специфічна форма дитячої діяльності. А. Макаренко, С. Русова про гру як творчу діяльність.

Гра – провідна діяльність дитини. Дослідження гри психологами (Л. Виготський, О. Запорожець, Д. Ельконін, О. Леонтєв). Педагогічне обґрунтування гри як засобу виховання дітей дошкільного віку.

Закономірності розвитку гри в зв'язку із загальними закономірностями розвитку дитини. Виникнення, розвиток та становлення гри, її виховні функції. Формування дитячого товариства в ігровій діяльності (О. Усова). Керівництво реальними взаєминами дітей за допомогою правил спільної гри.

Теоретичні аспекти використання гри в освітньому процесі закладу дошкільної освіти (Л. Артемова, Р. Жуковська, Д. Менджеричька, Н. Михайленко, С. Новосьолова, Є. Тихєєва).

Класифікація дитячих ігор, їх характеристика.

Творчі ігри: сюжетно-рольові, театралізовані, режисерські, будівельно-конструктивні. Структура гри.

Особливості керівництва сюжетно-рольовими іграми в різних вікових групах. Комплексний підхід до організації й керівництва грою з боку вихователя (Л. Артемова, К. Зворигіна, Н. Комарова). Організація освітнього процесу відносно гри за дослідженням Н. Михайленко.

Театралізовані ігри в закладі дошкільної освіти, їх види. Особливості педагогічного керівництва.

Будівельно-конструктивні ігри, умови їх організації в закладі дошкільної освіти, особливості педагогічного керівництва ними в різних вікових групах.

Режисерські ігри дітей дошкільного віку, їх значення, умови організації.

Ігри за правилами: народні, дидактичні, рухливі, розвивальні, комп'ютерні. Їх значення, структура. Місце ігор за правилами в режимі дня та освітньому процесі закладів дошкільної освіти.

Дидактична гра як форма та метод навчання дітей дошкільного віку. Види, зміст, функції, її значення для сенсорного, розумового розвитку, формування різнобічно розвиненої творчої особистості дитини. Дослідження дидактичних ігор у дошкільній педагогіці (В. Аванесова, Ф. Блехер, А. Бондаренко, А. Сорокіна, Є. Тихєєва, Є. Удальцова, Б. Хачапурідзе, О. Янківська). Особливості організації та керівництва дидактичними іграми в різних вікових групах.

Комп'ютерна гра як сучасний різновид дидактичної гри (Л. Артемова). Особливості співпраці дитини з комп'ютером.

Розвивальні ігри, їх особливості (Е. Богуславська, Б. Нікітін, З. Смирнова).

Організація освітнього процесу в закладі дошкільної освіти

Поняття про освітній процес. Складність і різноманітність освітнього процесу закладу дошкільної освіти, його закономірності, структура та принципи побудови. Організація освітнього процесу в різновіковій групі.

Планування освітньої роботи в закладі дошкільної освіти. Теоретичні основи планування. Значення плану педагогічної роботи для систематичного, послідовного розв'язання завдань виховання та навчання дітей. Види, форми плану освітньої роботи. Аналіз вихователем освітньої роботи, його значення для успішного вирішення завдань виховання та навчання.

Система безперервного виховання та навчання

Основні завдання наступності закладу дошкільної освіти та школи в світлі Концепції Нової української школи. Концепція дошкільного виховання про необхідність співробітництва дошкільного закладу, сім'ї та школи щодо підготовки дитини до школи.

Сутність, перспективи та ретроспективи цієї проблеми. Наступність у роботі закладу дошкільної освіти й школи, її напрями, зміст, форми.

Поняття «готовність дітей до шкільного навчання» в дошкільній педагогіці. Показники готовності до школи. В. Сухомлинський про підготовку дітей до навчання в школі. Дослідження цієї проблеми психологами (Л. Венгер, Г. Люблінська,

О. Запорожець, О. Кравцова) та педагогами (Р. Буре, Г. Леушина, З. Плохій). Особливості освітньої роботи в старшій групі закладу дошкільної освіти.

Роль сім'ї в житті людини. Українське законодавство про сім'ю, охорону материнства та дитинства, відповідальність сім'ї за виховання дітей, допомогу сім'ї. Концепція національного виховання про єдність цілей і завдань суспільного й сімейного виховання.

Родинне виховання як першооснова формування особистості дитини. Особливості та умови сімейного виховання. А. Макаренко про умови успішного виховання в сім'ї. Народна педагогіка про провідні напрями родинного виховання. Проблеми виховання дітей дошкільного віку в сім'ї. Типові помилки виховання в сім'ї. Кращий досвід сімейного виховання.

Необхідність підвищення педагогічної культури батьків. Засоби педагогічної пропаганди, вимоги до її змісту.

Родинне та суспільне виховання, їх взаємозв'язок. Співробітництво дошкільного закладу та сім'ї з проблем виховання дітей. Завдання, зміст і форми роботи закладу дошкільної освіти з сім'єю.

ДОШКІЛЬНА ЛІНГВОДИДАКТИКА, КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ТА ВИРАЗНЕ ЧИТАННЯ

Науково-теоретичні засади дошкільної лінгводидактики

Дошкільна лінгводидактика як педагогічна галузь науки, її предмет та об'єкт, завдання. Джерела. Методологічні, природничі та психолінгвістичні засади дошкільної лінгводидактики.

Поняття мовленнєвої діяльності, її характеристика, структура, види (говоріння, слухання, читання, письмо).

Поняття навчально-мовленнєвої діяльності; навчально-мовленнєві дії та операції.

Лінгвістика – теоретичне підґрунтя дошкільної лінгводидактики. Аспекти роботи з навчання дітей рідної мови (лінгвістичний та комунікативно-діяльнісний).

Педагогічний аспект розвитку мовлення: навчання рідної мови як процес взаємодії педагога й дитини в результаті якого дитина оволодіває мовними (фонетичними, граматичними, лексичними) та комунікативно-мовленнєвими навичками.

Принципи засвоєння і навчання дітей рідної мови.

Історичний огляд становлення і розвитку дошкільної лінгводидактики

Витоки зародження дошкільної лінгводидактики в працях зарубіжних вчених. Проблеми мовленнєвого розвитку дітей у прогресивній зарубіжній педагогіці.

К. Ушинський – основоположник методики початкового навчання дітей рідної мови.

Розвиток методики в Україні. Сучасний стан розвитку дошкільної лінгводидактики в Україні.

Система роботи з навчання рідної мови та розвитку мовлення дітей дошкільного віку

Базовий компонент дошкільної освіти; характеристика освітнього напрямку «Мовлення дитини». Ключові компетенції в розвитку мовлення дошкільників.

Форми організації роботи з розвитку мовлення в закладах дошкільної освіти. Заняття як основна форма навчання дітей рідної мови та розвитку їх мовлення, їх загальна характеристика, значення, класифікація. Технологія сучасного мовленнєвого заняття.

Формування лексичної компетенції дітей дошкільного віку

Теоретичні засади, сутність словникової роботи в закладах дошкільної освіти. Особливості розвитку словника в дітей дошкільного віку.

Завдання словникової роботи: збагачення словника; його закріплення та уточнення; активізація словника; вилучення із мовлення дітей не літературних слів; формування правильного розуміння значення слова і точного, у смисловому відношенні. Поняття лексичної компетенції. Принципи словникової роботи.

Ознайомлення дітей з довкіллям – основа словникової роботи. Методика словникової роботи в процесі ознайомлення дітей з явищами суспільного життя й природи. Методи і прийоми ознайомлення дітей з оточуючим та розвитку їх словника, їх характеристика. Спостереження – основа формування реалістичних уявлень і понять про оточуючий світ. Методика проведення спостережень у різних вікових групах.

Прогулянки та екскурсії за межі дошкільного закладу, їх роль в ознайомленні з довкіллям та методика проведення в різних вікових групах.

Екскурсії-огляди предметів довкілля, їх тематика в різних вікових групах. Вимоги до проведення.

Розглядання предметів і бесіда про них, їх роль в ознайомленні дітей з якостями, властивостями предметів, матеріалів.

Дидактичні картини та їх місце в ознайомленні дітей з довкіллям і розвитку словника дітей. Серії дидактичних картин для дошкільних закладів. Види дидактичних картин, вимоги їх до змісту та оформлення для дітей різних вікових груп. Види бесід за сюжетними картинками, методика їх проведення на заняттях ознайомлення з навколишнім. Прийоми активізації дітей під час розглядання дидактичних картин.

Методика використання репродукцій художніх картин для ознайомлення дітей з довкіллям. Види картин. Специфіка занять по ознайомленню дітей з сюжетними художніми картинками.

Методика застосування діафільмів, телепередач в ознайомленні з довкіллям та розвитку словника дітей.

Методи опосередкованого ознайомлення дітей з довкіллям та розвитку словника.

Дидактичні ігри та дидактичні вправи в роботі з дітьми різного віку, їх організація та методика проведення.

Прийоми словникової роботи: зразок вимови слова, повторне промовляння слів, пояснення та тлумачення значень слів та ін. керівництво розвитком словника в різних видах діяльності.

Методика розвитку словника в дітей дошкільного віку на спеціальних заняттях. Тематичні і комплексні заняття в різних вікових групах, їх види.

Зміст, організація та методика проведення занять з розвитку словника і ознайомлення дітей з об'єктами та явищами оточуючого життя в молодших групах.

Розвиток словника дітей на заняттях по ознайомленню дітей з якостями і властивостями предметів і матеріалів. Зміст заняття в різних вікових групах. Особливості організації і методики таких занять. Закріплення умінь виокремлювати певну якість в оточуючих об'єктах за словом; групування предметів на основі певної якості. Використання різного виду порівняння як методичного прийому.

Привчання дітей до використання образної характеристики предмета. Питання вихователя, їх зміст, логіка, послідовність; вимоги до них.

Оволодіння дітьми узагальненими словами. Заняття з формування узагальнень в різних вікових групах. Особливості методики занять з формування видових узагальнень в молодшому і старшому дошкільному віці як умова для формування родових узагальнень і елементарних понять. Організація діяльності з предметами і мовленнєвої активності дітей в процесі проведення таких занять.

Введення в словник дітей середнього і старшого дошкільного віку слів, які позначають елементарні поняття. Організація, структура і методика занять.

Семантика дитячого мовлення. особливості розуміння дітьми смислової сторони слова, смислових відтінків значень слів. Методика роботи над усвідомленням прямого і переносного значення слів, багатозначності та омонімії (Є. Струніна).

Психолого-педагогічні дослідження проблем словникової роботи в закладах дошкільної освіти (А. Іваненко, В. Логвінова, Є. Струніна, І. Непомняща, та ін.).

Розвиток словника в різних видах діяльності. Робота над словником на заняттях з усіх розділів програми виховання.

Формування фонетичної та граматичної компетенції дітей дошкільного віку

Особливості засвоєння дітьми граматичної будови рідної мови (О. Гвоздев, С. Рубінштейн, Д. Ельконін, А. Богуш). О. Гвоздев про періоди становлення граматичної будови мови. Особливості засвоєння дітьми речень.

Дитяче словотворення – метод пізнання, специфічно дитячий засіб орієнтації у звуковій та смисловій стороні слова. Характеристика, види, типи, причини словотворення. Механізм формування способів словотворення.

Завдання і зміст формування граматичної правильності мовлення в дітей. Поняття фонетичної компетенції. Умови, необхідні для засвоєння дітьми норм граматики (А. Богуш). Шляхи й методи формування граматичної правильності мовлення. Дидактичні ігри, вправи, мовленнєві ситуації, лінгвістичні казки, їх місце у формуванні граматичної будови мови (К. Крутій, Й. Маковецька, Н. Лопатинська, Г. Ніколайчук). Методика їх використання в різних вікових групах на заняттях та повсякденному житті. Методика проведення спеціальних занять з формування граматичної правильності мовлення.

Поняття «звукова культура мовлення», характеристика її чинників (артикуляція звуків, правильна звуко- та слововимова; орфоепічна правильність мовлення, мовленнєве дихання, мовленнєвий слух, фонематичний слух та фонематичне сприймання, дикція; висота, сила, темп, тембр голосу, засоби інтонаційної виразності). Два напрямки роботи у вихованні звукової культури мовлення дошкільнят: розвиток мовленнєво-рухового апарату (артикуляційного, голосового, мовленнєвого дихання), розвиток сприймання мовлення (слухова увага, мовленнєвий, фонетичний слух).

Особливості засвоєння звукової сторони мовлення дітьми різних вікових груп (О. Гвоздев, В. Бельтюкова, М. Швачкін, Д. Ельконін). Передумови виховання звукової культури мовлення дошкільників. Причини мовленнєвих порушень (органічні, функціональні, центральні, периферійні).

Система роботи щодо виховання звукової культури мовлення. Поняття фонетичної компетенції.

Завдання і зміст виховання звукової культури мовлення дітей: формування правильної звуковимови; виховання орфоепічно правильного мовлення; розвиток артикуляційного апарату; розвиток слухової уваги, фонематичного слуху; розвиток мовленнєвого дихання; розвиток голосового апарату; вироблення дикції; робота над інтонаційною виразністю мовлення.

Етапи, зміст і методика навчання правильній вимові звуку (підготовчий, уточнення (становлення), закріплення, автоматизація і диференціація). Підбір і методика проведення вправ та ігор на формування правильної звуко- і слововимови. Основні прийоми навчання: показ та пояснення артикуляції звуку, вправляння у вимові звуку.

Своєрідність і методика проведення занять з виховання звукової культури мовлення в різних вікових групах. Virішення завдань звукової культури мовлення дітей на заняттях з інших розділів програми.

Виховання виразності мовлення. Завдання і зміст цієї роботи в різних вікових групах. Навчання виразності на заняття, прийоми роботи. Роль мистецтва, свят, розваг у вихованні виразності мовлення. Виховання виразності в побутовій діяльності та іграх. Образне мовлення, його характеристика (Н. Гавриш, Ю. Руденко). Методика розвитку образного мовлення в дітей.

Дидактичні ігри та вправи, спрямовані на вирішення завдань звукової культури мовлення.

Методика розвитку діалогічного мовлення

Методи розвитку діалогічного мовлення. Розмова вихователя з дітьми в різних видах діяльності як метод розвитку діалогічного мовлення. Вимоги до організації розмов, їх зміст, тематика, методика проведення. Прийоми формування навичок діалогічного спілкування та мовленнєвого етикету (запитання, словесні доручення, мовленнєві ситуації, зразок діалогу).

Навчання діалогічному мовленню в спеціально організованих ситуаціях. Типи комунікативних ситуацій в різних вікових групах. Бесіда як метод навчання діалогічному мовленню. Класифікація, види, тематика й зміст. Бесіди пізнавального характеру та етичні.

Методика проведення узагальнюючих бесід: Навчання дітей задавати запитання, вступати в дискусію. Вимоги до запитань і відповідей. Врахування індивідуальних особливостей дітей. Співвідношення в бесіді мовлення дорослого і дітей.

Педагогічні дослідження щодо шляхів навчання дітей діалогічному мовленню (Г. Лопатіна, Г. Чулкова, С. Хаджирасєва та ін.). Методика обстеження діалогічного мовлення дошкільників, рівня сформованості і навичок спілкування та мовленнєвого етикету.

Методика роботи з навчання дітей монологічного мовлення

Навчання будувати зв'язні висловлювання (тексти, дискурси) як засіб розвитку монологічного мовлення. Характеристика дитячих зв'язних висловлювань, їх класифікація (за функціями, джерелом, психічним процесом, функціонально-смысловим типом). Зміст і завдання навчання дітей монологічному мовленню на різних вікових етапах. Умови оволодіння монологічним мовленням.

Методичні прийоми навчання дітей монологічному мовленню: прямі (сумісне висловлювання вихователя і дитини; зразок зв'язного висловлювання вихователя, аналіз зразка; коментоване малювання; структурно-синтаксична схема монологічного висловлювання; план (колективний, індивідуальний) висловлювання, колективне складання дискурсу, моделювання, змістова педагогічна оцінка; мовленнєві ситуації – природні та штучно створені; мовленнєві логічні задачі) та допоміжні (допоміжні запитання, вказівки, виправлення помилок, підказка потрібного слова, фрази, пряма й непряма похвала тощо).

Навчання дошкільників монологам – описам. Вимоги програми щодо навчання дітей різних вікових груп описам. Умови оволодіння дошкільниками навичками описового мовлення (розвиток спостережливості дітей, мотивація мовленнєвої діяльності, емоційно-позитивний фон занять, формування в дітей елементарного усвідомлення структури опису).

Підготовка дітей до складання описів: збирання матеріалу (спостереження, розглядання різних об'єктів); виконання комплексних вправ і завдань на розвиток спостережливості, на закріплення лексико-граматичного матеріалу. Прийоми навчання дітей описам. Використання схем, моделей та їх місце в структурі заняття з навчання дітей складати описові висловлювання. Структура заняття з навчання дітей описам. Специфіка методики роботи з навчання описам дітей різних вікових груп. Методика навчання старших дошкільників складати порівняльні описи. Сучасні дослідження з проблем формування навичок описового мовлення в дошкільників (А. Зрожевська, С. Ласунова та ін.).

Методика навчання дітей складати розповіді за картинкою. Особливості сприймання й розуміння картин дітьми різного вікового періоду. Типи та серії картин для розповідання. Вимоги до відбору картин для розповідання. Місце навчання дітей розповідям за картинками в структурі мовленнєвого заняття. Використання вихователем прийомів ТРВЗ в процесі розглядання картинок. Вимоги до запитань вихователя. їх послідовність; узагальнююча розповідь за картиною. Елементи творчості в розповідях за картиною (придумування початку або кінця до зображеного на картинці, діалогів, персонажів тощо). Особливості методики навчання дошкільників розповіданню за картиною в різних вікових групах.

Методика навчання складати розповіді за серією сюжетних картинок. Варіанти пред'явлення картин на заняттях. Структура заняття, прийоми навчання (О.Ушакова,

О. Смірнова). Навчання старших дошкільників складати розповіді за гумористичною картинкою (Е. Короткова).

Особливості проведення занять з використанням репродукцій пейзажних картин і натюрмортів (Н. Зубарева). Особливості сприймання дітьми пейзажної картини та вплив педагога на сприйняття картини дитиною; вимоги до відбору картин. Необхідність об'єднання розглядання репродукцій художніх картин на заняттях зі спостереженнями у природі, зі сприйняттям художніх (поетичних, прозових) творів, в яких подається опис природи. Специфіка організації розглядання художніх картин. Особливості проведення занять по ознайомленню дітей з художніми картинками та навчання дітей складати їх описи.

Методика навчання складати монологічні висловлювання із досвіду. Розповіді дітей із досвіду, їх сутність та значення в розвитку дитини-дошкільника. Методика навчання дітей будувати усні висловлювання із колективного та індивідуального досвіду. Складання дітьми листа. Використання ситуації писемного мовлення з метою розвитку мимовільності усного мовлення.

Методика роботи з навчання старших дошкільників творчому розповіданню. Характеристика мовленнєво-творчої діяльності та словесної творчості дітей дошкільного віку (Л. Виготський, Н. Гавриш, А. Шибицька та ін.). Творчі висловлювання, їх сутність і значення для розвитку дитини. Етапи розвитку словесної творчості. Умови розвитку словесної творчості (збагачення досвіду дітей враженнями із життя; збагачення й активізація дитячого словника; уміння дітей зв'язно розповідати, володіти структурою зв'язного висловлювання, знати його композицію; вірне розуміння дітьми завдання «придумай»; знання дітьми особливостей різних жанрів – оповідання, казки, вірша).

Класифікації дитячих творчих висловлювань (творів): на наочній основі (розповідь за ігровою ситуацією; самостійні розповіді дітей за набором іграшок; розповіді про окремі іграшки) та словесній основі (продовження початку розповіді, казки вихователя; складання початку до кінцівки розповіді, казки вихователя; розповідання за темою, запропонованому вихователем; придумування розповіді, казки за самостійно обраною темою, складання розповіді за опорними словами; самостійне складання казок, небувальщин, розповіді про смішні епізоди, розповіді-мініатюри (етюди); складання творчих описів). Структурні компоненти заняття й методичні прийоми навчання творчого розповідання. Сучасні дослідження з проблем розвитку словесної творчості дошкільників.

Суть переказу, його значення для розвитку зв'язного мовлення, пам'яті, мислення. Принципи відбору літературних творів для переказу, вимоги до них. Вимоги до дитячих переказів (усвідомленість, точність, образність і граматична правильність, інтонаційна виразність, елементи творчої доробки). Методика навчання переказу. Структурні компоненти заняття. Методичні прийоми навчання переказу дітей: спільний, відображальний переказ, план переказу, вказівки, моделювання, уточнюючі запитання, аналіз (оцінка) дитячого переказу. Способи переказу: повний (цілісний або близько до тексту); колективний, за частинами, від імені одного із персонажів, від першої особи, від автора, за власними малюнками, за ілюстраціями або кадрами діафільму, інсценівка за ролями, вибіркового, з елементами драматизації, з елементами творчості. Особливості навчання переказу в різних вікових групах (А. Бородич, О. Кононенко, Н. Малиновська).

Навчання дітей будувати висловлювання-міркування. Психологічні засади навчання дітей монологам-міркуванням. Особливості оволодіння дітьми структурою міркування, засобами аргументації доведень та зв'язків структурно-сміслових частин доведень. Прийоми навчання висловлювань-доведень, висловлювань-роздумів дітей старшого дошкільного віку: проблемні ситуації; питання, які вимагають встановлення зв'язків між об'єктами та явищами оточуючого світу; мовленнєві логічні задачки; загадки (А. Омеляненко, Л. Харченко).

Розвиток пояснювального мовлення в процесі спілкування дітей з вихователем і однолітками в різних видах діяльності. Використання дидактичних ігор, мовних логічних

задач у навчанні дітей будувати різні типи зв'язних висловлювань. Їх види, зміст, місце на заняттях з розвитку мовлення та в повсякденному спілкуванні. Методи та прийоми розвитку мовлення дітей в повсякденному житті.

ОСНОВИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА З МЕТОДИКОЮ КЕРІВНИЦТВА

Теоретичні основи образотворчої діяльності дітей дошкільного віку

Процес становлення образотворчої діяльності дітей у сукупності її складових елементів. Суспільна природа здібностей, участь у діяльності як провідна умова їх розвитку. Здібності й задатки. Структура образотворчих здібностей.

Психолого-педагогічні дослідження проблем розвитку образотворчих здібностей (М. Волков, Є. Ігнат'єв, Т. Казакова, В. Кириєнко, В. Котляр, Г. Підкурманна, Н. Сакуліна, Б. Теплов, Є. Фльоріна, Н. Халезова та інші). Своєрідність творчості в образотворчій діяльності дитини дошкільного віку.

Створення освітнього середовища в закладі дошкільної освіти засобами образотворчого мистецтва.

Обладнання для занять образотворчою діяльністю. Різноманітність зображувальних матеріалів – важлива передумова розвитку творчості дітей. Ознайомлення з виразними можливостями матеріалів.

Особливості організації образотворчої діяльності в групах раннього та дошкільного віку

Сучасні, авторські програми, їх зміст, структура, співвідношення навчання й творчості в розвитку образотворчих здібностей дітей дошкільного віку.

Малювання, ліплення, аплікація, художнє конструювання – види занять зображувальної діяльності, особливості їх змісту та технік зображення. Взаємозв'язок різних видів образотворчої діяльності.

Спеціальні заняття з ознайомлення дітей з образотворчим мистецтвом, їх характеристика, спрямування. Методи й прийоми навчання, їх класифікація. Поєднання різних методів і прийомів в реальному педагогічному процесі, їх вибір залежно від мети, завдань навчання, віку та досвіду дітей.

Заняття, художнє експериментування, самостійна образотворча діяльність, гуртки, студії, школи, екскурсії як основні форми організації образотворчої діяльності в закладі дошкільної освіти.

Форми та методи організації естетичного сприймання дійсності. Розвиток навичок естетичного сприймання, формування умінь та елементарної оцінки художніх образів в творах образотворчого мистецтва. Формування уявлень про особливості образної мови різних видів образотворчого та декоративного-прикладного мистецтва.

Форми та методи роботи з ознайомлення дітей з творами образотворчого мистецтва. Особливості зображувальної діяльності дітей третього року життя. Методика навчання дітей раннього віку зображувальній діяльності. Використання ігрових ситуацій, ігрових прийомів у навчанні дітей раннього віку зображувальній діяльності.

Особливості зображувальної діяльності дітей четвертого та п'ятого років життя, методика проведення занять з ними.

Характеристика зображувальної діяльності дітей шостого року життя. Вирішення основного завдання – створення художнього образу.

Форми організації навчання дітей зображувальній діяльності у різновіковій групі.

Обдарованість дітей дошкільного віку в сфері образотворчої діяльності. Форми роботи з обдарованими дітьми з образотворчої діяльності в типовому та спеціалізованому закладах дошкільної освіти.

Методика та педагогічні технології розвитку особистості дитини в різних видах образотворчої діяльності

Культурно-історична та психолого-педагогічна характеристика малювання. Навчальне та довільне малювання, їх психолого-педагогічна цінність. Мета та зміст навчального малювання. Види занять. Пейзажний жанр живопису в педагогічних технологіях розвитку пейзажного малювання. Етапи розвитку образу людини в малюнку. Портретний жанр живопису як основа особистісно-розвивальної технології. Методика розвитку сюжетного малювання на основі соціально-побутового жанру живопису. Різноманітність технік малювання як основа створення художнього образу.

Психолого-педагогічна та культурно-історична характеристика ліплення. Мистецтво скульптури в педагогічній технології розвитку ліплення. Зміст дитячого ліплення. Етапи розвитку ліплення. Технічні прийоми ліплення. Методи педагогічного супроводу занять з ліплення. Особливості техніки ліплення.

Характеристика декоративної діяльності. Види декоративної діяльності. Технологія та методика декоративної діяльності. Ознайомлення дітей з декором, його призначенням та виражальними можливостями. Зміст декоративно-прикладної діяльності.

Специфіка аплікації як виду образотворчої діяльності дітей дошкільного віку. Елементи виразності аплікації. Технічні прийоми аплікації. Методика аплікації в різних за віком групах.

Своєрідність конструювання, його зв'язок з грою. Види конструювання. Принципи художнього конструювання. Дитяче експериментування з різними предметами та матеріалами. Етапи конструювання. Засоби виразності художнього конструювання. Послідовність оволодіння дітьми різними видами конструювання. Методика конструювання в різних за віком групах. Конструктивні та декоративні властивості різних природних матеріалів, особливості роботи з різними матеріалами. Методика навчання різним видам конструювання. Види занять з конструювання.

Вихователь як співучасник образотворчої діяльності

Значення планування з образотворчої діяльності для формування базису особистісної культури дітей дошкільного віку. Провідні принципи планування роботи з образотворчої діяльності. Перспективне та календарне планування. Аналіз й облік роботи з образотворчого мистецтва.

Необхідність наступності в роботі закладу дошкільної освіти та школи з образотворчої діяльності. Сутність перспективності та наступності в освітній роботі з розділу «Образотворче мистецтво». Напрями, форми та методи реалізації перспективності та наступності.

Мета, завдання й методи розвитку дитини засобами образотворчої діяльності в сім'ї. Форми та методи педагогічної взаємодії закладу дошкільної освіти з родинами з питань художньо-естетичного розвитку дітей. Робота з сім'єю з підготовки дітей до школи з образотворчого мистецтва.

Поняття про інноваційно-пошукову діяльність. Інноваційно-пошукові напрями в галузі образотворчої діяльності. Нетрадиційні техніки образотворчої діяльності.

ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ

Теоретичні засади «Основи природознавства та методики ознайомлення дітей з природою»

Предмет і цілі дисципліни «Основи природознавства та методика ознайомлення дітей з природою». Філософські та психолого-педагогічні засади методики ознайомлення дітей з природою.

Природа – засіб різнобічного розвитку дітей дошкільного віку.

Аналіз сучасних варіативних програм з питань ознайомлення дітей з природою та екологічного виховання: структура, принципи, обсяг, глибина.

Основний зміст освітньої роботи закладів дошкільної освіти щодо ознайомлення дітей дошкільного віку з природою та екологічного виховання.

Значення ділянки закладу дошкільної освіти в реалізації завдань ознайомлення дітей з природою та їх різнобічного розвитку, вимоги до її планування та озеленення. Утримання дрібних домашніх тварин на ділянці, догляд за ними.

Поняття «розвивальне середовище». Показники розвивального природного середовища. Екологічна спрямованість розвивального середовища.

Створення екологічної лабораторії, екологічного музею, організація екологічних виставок та експозицій.

Наочні методи ознайомлення дітей дошкільного віку з природою

Сучасні підходи до класифікації методів ознайомлення з природою. Місце наочних методів у пізнанні дітьми природи. Розглядання дидактичних картин. Послідовність роботи з дидактичною картиною.

Ознайомлення з художніми картинами. Методика розглядання репродукцій пейзажів та натюрмортів.

Використання технічних засобів навчання. Показ діафільмів, діапозитивів. Особливість застосування навчальних відеофільмів.

Спостереження – особлива форма пізнання. Види спостережень. Екологічні спостереження, їх специфіка. Своєрідність спостережень за явищами неживої природи, за рослинами та тваринами. Методика проведення спостережень. Засоби фіксації результатів спостереження. Методика ведення календарів погоди та природи.

Практичні та ігрові методи ознайомлення дітей дошкільного віку з природою

Досліди й експерименти, їх значення, предметний зміст. Методика керівництва експериментами дітей дошкільного віку в природі. Дослідження О. Савенкова, М. Поддякова, Н. Лисенко з експериментально-дослідницької діяльності дітей дошкільного віку.

Моделювання як метод ознайомлення дітей дошкільного віку з природою. Види моделей. Методика керівництва дитячим моделюванням.

Роль ігрової діяльності в ознайомленні дітей з природою. Види ігор. Керівництво іграми в різних вікових групах.

Особливості праці дітей у природі. Вимоги (педагогічні та гігієнічні) до організації праці в природі. Види праці та їх зміст у різних вікових групах. Форми праці. Керівництво різними формами праці в різних вікових групах.

Словесні методи ознайомлення дітей дошкільного віку з природою

Значення словесних методів в інтелектуальному розвитку дітей дошкільного віку. Дослідження М. Поддякова, В. Веракси, Л. Войтко, С. Обухової, В. Ульянової.

Можливості розповіді вихователя як методу навчання та виховання. Вимоги до розповідей. Зміст і структура розповідей. Логічні мовленнєві завдання – особливий вид розповіді.

Бесіда – цілеспрямована розмова. Вимоги до бесіди. Умови організації бесід. Види бесід: вступна, супроводжуюча, підсумкова, заключна, узагальнююча. Види запитань. Прийоми керівництва бесідами.

Читання художньої літератури – ефективний метод ознайомлення з природою. Вимоги до художніх творів. Реалістичні оповідання, пізнавальні казки – жанри художньої літератури про природу. Твори Є. Чарушина, М. Сладкова, М. Пришвіна, Ю. Дмитрієва, О. Павлової, В. Біанки. Презентація твору. Методика роботи над текстом.

Організаційні форми ознайомлення дітей дошкільного віку з природою

Сучасні підходи до класифікації занять. Заняття – організована форма навчання. Функції занять. Типологія занять за дидактичною метою. Завдання та основні методи різних типів занять. Умови успішності реалізації завдань заняття.

Переваги екскурсій як організаційної форми навчання. Зміст екскурсій. Види екскурсій. Методика організації та керівництво природничими та сільськогосподарськими екскурсіями. Тематика екскурсій в різні пори року. Структура екскурсій.

Повсякденні прогулянки, їх зміст в ранкові та вечірні години. Побудова денної прогулянки. Обов'язкові види роботи з природознавства на прогулянках. Методика керівництва спостереженнями. Зміст трудової та ігрової діяльності на повсякденних прогулянках.

Цільові прогулянки – ефективна форма пізнання дітьми природи. Практично-пізнавальне спрямування цільових прогулянок, спільні й відмінні риси цільових прогулянок та екскурсій. Методика керівництва цільовими прогулянками.

Види прогулянок за дидактичною метою. Організація цільових прогулянок. Довільна структура прогулянок. Види діяльностей дітей на прогулянках.

Екологічні та красзнавчі експедиції. Еколого-дослідницький та природо-пізнавальний зміст експедицій. Педагогічні та гігієнічні вимоги до проведення експедицій. Організація пізнавальної, пошукової, практично-перетворювальної діяльності дітей дошкільного віку.

Свята та розваги на природничому матеріалі. Зміст свят у природі. Вимоги до сценарію та до проведення розваги. Види розваг. Активна участь дітей у святах і розвагах.

Методика формування основ екологічної культури в дітей дошкільного віку

Поняття «екологічна культура» та «екологічна свідомість», критерії їх сформованості. Структура екологічної культури дітей дошкільного віку. Умови успішного здійснення екологічного виховання дітей дошкільного віку. Екологізація навчально-освітнього процесу в дошкільному закладі.

Завдання екологічного виховання дітей в закладі дошкільної освіти. Базовий компонент дошкільної освіти про зміст формування компетентності дітей дошкільного віку у сферах «природа» та «екологія». Чинні комплексні та профільні програми щодо визначення принципів і змісту формування екологічної культури в дітей дошкільного віку. Аналіз авторських програм («Юний еколог» С. Ніколаєвої, «Наш дім – Земля» Н. Рижової, «Ми відкриваємо світ» Т. Клімової).

Пошуково-дослідницька діяльність дітей в пізнанні екологічних залежностей. Вивчення дітьми дошкільного віку доступних їх віку закономірностей у світі природи та ставлень «людина-природа».

Екологічні розповіді вихователя. Вимоги до розповіді. Методика роботи з текстом розповіді.

Бесіда як цілеспрямоване обговорення екологічних явищ, понять і закономірностей. Види бесід. Методика проведення бесід: структура, завдання та методичні прийоми кожного структурного компонента бесіди.

Дидактичні ігри – важливий метод екологічного виховання. Завдання та зміст ігор, методика керівництва. Імітаційні, емпатійні, сюжетно-рольові ігри. Ігрові проблемні ситуації.

Модель як проекція природничо-екологічних залежностей та явищ. Види моделей: предметні, іконічні, графічні. Методика використання моделей в роботі з дітьми дошкільного віку.

Метод моделювання. Навчання дітей створювати моделі, які відтворюють природні закономірності. Складання екологічної карти та екологічного паспорту дошкільного закладу.

Заняття – одна з провідних форм екологічного виховання. Типологія занять за дидактичною метою.

Форми повсякденної роботи в закладі дошкільної освіти.

Свята та розваги еколого-природничого змісту.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Загальні питання теорії фізичного виховання дітей дошкільного віку

Предмет теорії та методики фізичного виховання. Основні поняття теорії фізичного виховання. Наукові основи теорії та методики фізичного виховання.

Становлення вітчизняної системи фізичного виховання. Мета та завдання фізичного виховання. Розвиток теорії фізичного виховання шляхом наукових досліджень та узагальнення передового педагогічного досвіду. Сучасні проблеми теорії фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Комплексний підхід до реалізації оздоровчих, навчальних та виховних завдань фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Загальна характеристика засобів фізичного виховання дітей дошкільного віку

Основи навчання і розвитку в процесі фізичного виховання

Єдність навчання, виховання та розвитку дітей в процесі фізичного виховання. Принципи, методи та прийоми навчання фізичних вправ. Наочні методи та прийоми. Словесні методи та прийоми. Практичні методи та прийоми.

Закономірності формування рухових умінь та навичок. Етапи формування рухової навички.

Методика розвитку рухових якостей: швидкості, спритності, витривалості, сили, гнучкості в дітей дошкільного віку. Прийоми оптимального забезпечення фізіологічного навантаження.

Методика навчання дітей основних рухів

Поняття, значення та характеристика основних рухів. Види основних рухів: ходьба, біг, лазіння та повзання, стрибки, метання, вправи з рівноваги. Техніка виконання основних рухів та її особливості в дітей різних вікових груп. Критерії оцінки кожного з видів основних рухів. Методика навчання основних рухів з урахуванням віку дітей.

Зміст та методика навчання дітей загальнорозвивальних вправ

Характеристика загальнорозвивальних вправ. Класифікація загальнорозвивальних вправ. Характеристика вихідних положень для ніг, рук, сидячи та лежачи. Добір загальнорозвивальних вправ для дітей різних вікових груп. Застосування дрібного фізкультурного знаряддя та посібників. Дозування та темп виконання вправ.

Танцювальні вправи, їх використання в різних формах роботи з фізичного виховання.

Зміст і методика навчання дітей дошкільного віку стройових та спортивних вправ

Поняття, значення, характеристика вправ з шиккування та перешикування. Види вправ з шиккування-перешикування. Методика навчання вправ з шиккування та перешикування. Розмикання, змикання, повороти, особливості їх виконання в різних вікових групах.

Загальна характеристика вправ спортивного характеру (ходьба на лижах, катання на санках, ковзанах, велосипеді, плавання та ін.). Їх комплексний вплив на організм дитини.

Гра як засіб і метод фізичного виховання дітей дошкільного віку

Характеристика рухливої гри як засобу та методу фізичного виховання та загального розвитку дітей. Класифікація рухливих ігор та ігор з елементами спорту. Вибір рухливої гри в залежності від педагогічних завдань, підготовленості, місця та часу її проведення, а також погодних умов. Підготовка знаряддя та обладнання для ігор. Пояснення змісту та правил гри. Розподіл ролей в іграх сюжетного характеру. Керівництво процесом гри, регулювання фізичного навантаження. Оцінка дій дітей у процесі гри. Підведення підсумків та оцінка дій окремих дітей та всієї групи під час гри. Керівництво рухливими іграми в різних вікових групах.

Методика навчання елементів спортивних ігор: городки, бадмінтон, настільний теніс, баскетбол, футбол, хокей.

Фізкультурні заняття – провідна форма навчання дітей рухів

Заняття з фізичної культури – основна організаційна форма навчання дітей фізичних вправ. Завдання заняття: оздоровчі, освітні та виховні. Типи занять. Структура та зміст

занять з фізичної культури. Обумовленість структури заняття щодо педагогічних завдань. Створення відповідних гігієнічних умов. Одяг та взуття дітей для фізкультурних занять. Загальна та моторна щільність заняття. Регулювання фізичних навантажень. Способи організації дітей при виконанні фізичних вправ: індивідуальний, фронтальний, поточний, груповий, змінний; колове тренування.

Методика проведення фізкультурних занять в різних вікових групах

Методика проведення занять з дітьми різних вікових груп. Зміст та організація занять з фізичної культури на свіжому повітрі в різні пори року. Методика проведення занять з фізичної культури в різновікових групах.

Фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі дня

Значення ранкової та гігієнічної гімнастики після денного сну для різнобічного розвитку дітей та зміцнення їхнього здоров'я. Зв'язок гімнастики з загартуванням. Підбір вправ для ранкової гімнастики для різних вікових груп. Дозування загальнорозвивальних вправ, ходьби та бігу. Тривалість проведення комплексів та їх змінність.

Методика проведення ранкової гімнастики в різних вікових, а також в різновікових групах.

Особливості методики проведення гігієнічної гімнастики після денного сну.

Фізкультурні хвилинки. Обґрунтування необхідності та часу їх проведення. Добір фізичних вправ, методика їх проведення з врахуванням характеру занять, їх змісту, умовами проведення та підготовленістю дітей.

Значення фізкультурних пауз для підвищення функціонального стану та працездатності організму дітей. Зміст фізкультурних пауз залежно від місця їх проведення та віку дітей. Дозування фізичного навантаження та тривалість.

Забезпечення рухової активності в повсякденному житті дітей

Оптимальна рухова активність – необхідна умова різнобічного розвитку дітей. Педагогічне керівництво самостійною руховою діяльністю дітей. Зміст рухового режиму в закладі дошкільної освіти.

Організація активного відпочинку дітей. Методика проведення дня здоров'я, його мета. Зміст днів здоров'я у різні пори року. Методика проведення фізкультурних свят та розваг. Типи розваг.

Організація та керівництво системою фізичного виховання в дошкільному закладі

Створення умов для фізичного виховання дітей в дошкільному закладі. Планування та облік роботи з фізичного виховання. Лікарсько-педагогічний контроль за фізичним вихованням дітей дошкільного віку. Контроль за організаційними формами фізичного виховання. Контроль за санітарно-гігієнічним режимом.

Наступність у фізичному вихованні дітей в сім'ї, закладі дошкільної освіти та школі

Фізичне виховання дітей в сім'ї. Завдання з фізичної культури в умовах сім'ї. Виконання фізичних вправ під наглядом батьків. Форми роботи дошкільного закладу з сім'єю з питань фізичного виховання.

Наступність з питань фізичного виховання між закладом дошкільної освіти і школою. Фізична готовність дітей дошкільного віку до навчання в школі.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Види музичної діяльності дітей

Сприймання музики як особливий вид музичної діяльності та основа слухання музики. Характеристика репертуару зі слухання музики. Дидактичні основи слухання музики. Методика навчання дітей дошкільного віку слухання музики у різних вікових групах.

Значення та завдання співу. Основні співацькі навички та методика їх формування у дітей дошкільного віку. Дидактичні основи навчання дітей дошкільного віку співу. Методика навчання співу в різних вікових групах закладу дошкільної освіти.

Музична ритміка, її загальна характеристика та значення для розвитку дитини дошкільного віку. Види музично-ритмічних рухів. Дидактичні основи навчання дітей музичної ритміки. Методика навчання дітей музичних рухів в різних вікових групах.

Значення дитячого музикування для музичного та творчого розвитку дітей дошкільного віку. Класифікація дитячих музичних інструментів. Саморобні дитячі музичні інструменти. Музикування на інструментах К. Орфа. Зміст та завдання навчання дітей дошкільного віку гри на музичних інструментах в різних вікових групах. Методика навчання дітей дошкільного віку гри на музичних інструментах. Дитяче оркестрове музикування.

Музично-освітня діяльність та розвиток дитини

Формування музичної культури як основне завдання музичного виховання в закладі дошкільної освіти, її структура та характеристика компонентів.

Музичні заняття як основна організаційна форма навчання. Значення та завдання музичних занять. Провідні педагогічні принципи планування та організації музичних занять. Види музичних занять за кількістю учасників; типи музичних занять за змістом.

Музика у повсякденному житті закладу дошкільної освіти. Фонова музика. Самостійна музична діяльність дітей дошкільного віку. Музика на заняттях з різних розділів програми.

Роль музично-театралізованих свят та музичних розваг у формуванні культури дозвілля дітей дошкільного віку. Види музично-театралізованих свят. Методика організації та проведення музично-театралізованих свят та музичних розваг.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ

Дидактичні основи формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку

Загально-дидактичні принципи формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку. Специфіка організації та методика проведення занять з математики в різних вікових групах. Формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку поза заняттями, зв'язок математики з іншими видами діяльності.

Сутність індивідуально-диференційованого підходу в навчанні математики дітей дошкільного віку. Здійснення індивідуально-диференційованого підходу в процесі навчання дітей дошкільного віку математики (дослідження Н. Баглаєвої, Т. Степанової). Форми організації навчання дітей дошкільного віку елементам математики.

Теорія і методика ознайомлення дітей з кількісними відношеннями

Етапи розвитку лічильної діяльності. Особливості сприйняття та відображення множини дітьми раннього віку. Методика ознайомлення з множинами в різних вікових групах. Ознайомлення дітей раннього віку з контрастними множинами. Методика формування в дітей молодшого віку уявлень про суміжні множини.

Утворення чисел на основі порівняння множин і дій з величинами. Правила лічби. Лічба за участю різних аналізаторів. Методика навчання кількісної та порядкової лічби.

Підготовка та навчання дітей дошкільного віку обчислювальної діяльності

Ознайомлення дітей дошкільного віку з цифрами, знаками (плюс, мінус, дорівнює). Вивчення кількісного складу числа з одиниць. Склад числа з двох менших. Ділення цілого на частини.

Особливості обчислювальної діяльності дітей старшого дошкільного віку. Методичні прийоми та послідовність роботи з арифметичними задачами та прикладами.

Методика навчання дітей розв'язуванню арифметичних задач. Теоретичні основи методики навчання розв'язанню арифметичних задач дітей старшого дошкільного віку.

Теорія і методика ознайомлення дітей дошкільного віку з величинами

Поняття про величину предметів. Основні якості величини. Особливості сприйняття величини предметів дітьми дошкільного віку. Методика навчання дітей порівняння предметів за величиною, за допомогою прийомів накладання, прикладання. Формування в дітей дошкільного віку уявлень про вимірювання різних величин за допомогою умовної міри.

Геометрична фігура – основа сприйняття форми предмета. Особливості сприйняття форми дітьми дошкільного віку. Методика формування уявлень і понять про форму в дітей в різних вікових групах. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з геометричними фігурами. Геометрична фігура як еталон у визначенні форми предметів.

Методичні аспекти ознайомлення дітей дошкільного віку з просторово-часовими поняттями

Поняття про простір та просторові орієнтири. Генезис просторових орієнтирів у дітей. Завдання з формування в дітей уявлень та понять про простір. Методика формування просторових уявлень у дітей дошкільного віку. Методика навчання дітей орієнтуванню в просторі.

Теоретичні основи формування в дітей дошкільного віку уявлень про час. Методика формування уявлень про час у різних вікових групах. Використання моделей в ознайомленні дітей з періодичністю часу. Методика ознайомлення з частинами доби, днями тижня. Методика ознайомлення з календарем.

Організація наступності в роботі закладу дошкільної освіти та школи з питань математичного розвитку дітей дошкільного віку

Особливості математичної підготовки дітей дошкільного віку до школи. Форми та методи спільної роботи закладу дошкільної освіти з сім'єю та школою.

Методики виявлення рівня математичного розвитку дітей дошкільного віку. Педагогічні умови та форми проведення обстеження.

3. Питання

Теоретичні питання з педагогіки дошкільної

1. Дошкільна педагогіка як наука; її предмет, завдання, джерела розвитку.
2. Історія виникнення та розвитку суспільного дошкільного виховання в Україні. Закон «Про дошкільну освіту» про мету, завдання сучасної дошкільної освіти, типи закладів дошкільної освіти.
3. Базовий компонент дошкільної освіти, його значення та зміст.
4. Програма виховання в закладі дошкільної освіти (значення, історія створення, принципи побудови, зміст). Аналіз чинних програм.
5. Особистість вихователя закладу дошкільної освіти, кваліфікаційна характеристика його діяльності.
6. Особливості розвитку, завдання та зміст виховання дітей раннього віку.
7. Естетичне виховання дітей дошкільного віку, його завдання, засоби, методи.
8. Розумове виховання дітей дошкільного віку, його завдання, зміст та засоби.
9. Сенсорне виховання дітей дошкільного віку, його завдання, зміст та засоби.
10. Заняття як форма організації навчання в закладі дошкільної освіти, типи сучасних занять, їх характеристика.
11. Поняття «дитячий колектив», «дитяче товариство». Своєрідність дитячого колективу, етапи розвитку. Формування позитивних стосунків між дітьми.
12. Індивідуально-диференційований підхід в організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти.
13. Патріотичне виховання дітей в закладі дошкільної освіти, його зміст, засоби. Сучасні дослідження цієї проблеми.
14. Виховання морально-вольових рис особистості в дошкільному віці. Найхарактерніші прояви негативної поведінки, методи їх педагогічної корекції.
15. Виховання культури поведінки дітей дошкільного віку. Дослідження проблеми.
16. Статеве виховання дітей дошкільного віку, його завдання, зміст, засоби, методи.
17. Фізичне виховання дітей дошкільного віку, його завдання, зміст, засоби.
18. Обдаровані діти, особливості виховної роботи з ними в сім'ї та закладі дошкільної освіти.
19. Трудове виховання дітей дошкільного віку, його мета, завдання, засоби. Основи економічного виховання.
20. Своєрідність праці дітей дошкільного віку, її види, зміст, форми організації в закладі дошкільної освіти.
21. Особливості керівництва сюжетними іграми дітей раннього та дошкільного віку. Дослідження проблеми.
22. Театралізовані ігри в закладі дошкільної освіти, їх види, особливості педагогічного керівництва.
23. Будівельно-конструктивні ігри, умови їх організації в закладі дошкільної освіти, особливості педагогічного керівництва ними в різних вікових групах.
24. Режисерські ігри дітей дошкільного віку, їх значення, умови організації.
25. Дидактична гра в освітньому процесі закладу дошкільної освіти, її структура й види, особливості проведення в різних вікових групах.
26. Поняття «освітній процес», принципи побудови освітнього процесу в закладі дошкільної освіти.
27. Теоретичні основи планування освітньої роботи в закладі дошкільної освіти. Сучасні підходи до планування.
28. Наступність в роботі закладу дошкільної освіти та школи, її напрямки, зміст, форми.
29. Поняття про готовність дітей до школи, її показники, особливості освітньої роботи в старшій групі.

30. Родинне та суспільне виховання, їх взаємозв'язок. Завдання, зміст і форми роботи закладу дошкільної освіти з сім'єю.

Теоретичні питання з методик дошкільної освіти

1. Заняття з фізичної культури як основна форма організації фізичного виховання в закладі дошкільної освіти, їх структура, типи.
2. Методика проведення рухливих ігор з дітьми дошкільного віку.
3. Методика проведення ранкової гімнастики в різних вікових групах з урахуванням сучасних підходів.
4. Забезпечення рухової активності дітей у повсякденному житті. Методика проведення спортивного свята.
5. Особливості формування навичок ходьби у дітей дошкільного віку.
6. Музичне заняття як форма роботи з музичного виховання, його види, їх структура.
7. Формування музичної культури як основне завдання музичного виховання в закладі дошкільної освіти, її структура та характеристика компонентів.
8. Підготовка та методика проведення свят у різних вікових групах.
9. Види дитячої музичної діяльності в закладі дошкільної освіти, їх значення та характеристика.
10. Методика проведення різних видів розваг у закладі дошкільної освіти.
11. Структура заняття з образотворчої діяльності та характеристика його компонентів.
12. Методика навчання дітей дошкільного віку сприйманню творів образотворчого мистецтва.
13. Методика проведення занять з ліплення в різних вікових групах.
14. Методика організації декоративної діяльності дітей в різних вікових групах.
15. Методика проведення занять з аплікації в різних вікових групах.
16. Методика організації спостережень у природі в різних вікових групах.
17. Праця в природі – провідний метод залучення дітей дошкільного віку до взаємодії з природою.
18. Словесні методи ознайомлення дітей дошкільного віку з природою.
19. Методика застосування різних видів бесід в ознайомленні дітей дошкільного віку з природою.
20. Методика роботи з картинами (дидактичною та художньою репродукцією) в ознайомленні дітей дошкільного віку різних вікових груп з природним довкіллям.
21. Формування в дітей дошкільного віку уявлень про величину предметів.
22. Ознайомлення дітей дошкільного віку з утворенням числа. Підсумкове число.
23. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з геометричними фігурами в різних вікових групах.
24. Використання моделей в ознайомленні дітей дошкільного віку з еталонами часу.
25. Формування уявлень про простір у дітей дошкільного віку.
26. Методика роботи з розвитку словника в дітей дошкільного віку.
27. Методика розвитку монологічного мовлення в дітей дошкільного віку.
в процесі розповідання за картинами
28. Методика виховання звукової культури мовлення в дітей дошкільного віку.
29. Методика формування граматичної правильності мовлення в дітей дошкільного віку.
30. Методика навчання дітей дошкільного віку переказу літературних творів.
31. Складіть план-конспект фізкультурного заняття ігрового типу для дітей шостого року життя.
32. Складіть план-конспект фізкультурного заняття сюжетного типу для дітей третього року життя.
33. Складіть план-конспект фізкультурного заняття тренувального типу для дітей четвертого року життя.
34. Складіть план-конспект ранкової гімнастики для дітей 5 року життя.

35. Складіть план-конспект спортивної розваги для дітей четвертого року життя, до змісту якої входять рухливі ігри та ігри-атракціони.
36. Складіть план-конспект спостереження за рослиною в середній групі.
37. Складіть план-конспект колективної праці в природі з дітьми 6 року життя.
38. Складіть план-конспект екскурсії до природного довкілля для середньої групи.
39. Складіть план-конспект спостереження за твариною в молодшій групі.
40. Складіть план-конспект заняття з ознайомлення з природою, в якому застосовується метод розглядання дидактичної картини.
41. Складіть план-конспект заняття з ознайомлення з лінійним вимірюванням для дітей старшої групи.
42. Складіть план-конспект заняття з ознайомленням з суміжними числами для дітей старшої групи.
43. Складіть план-конспект заняття з ознайомлення з овалом для дітей старшої групи.
44. Складіть план-конспект заняття з ознайомлення з тижнем для дітей старшої групи.
45. Складіть план-конспект заняття з орієнтування на площині для дітей старшої групи.
46. Складіть план-конспект заняття з виховання звукової культури мовлення дітей середньої групи.
47. Складіть план-конспект заняття з навчання дітей середньої групи описам іграшок.
48. Складіть план-конспект заняття з навчання дітей старшої групи переказу художніх творів.
49. Складіть план-конспект заняття з навчання дітей старшого дошкільного віку придумувати продовження казки (оповідання), розпочатої вихователем.
50. Складіть план-конспект заняття з навчання дітей середньої групи розповіданню за сюжетною картиною.
51. Складіть програму святкового ранку «Мамин день» для дітей середньої та старшої групи.
52. Складіть план-конспект музичного заняття зі слухання музики в середній групі закладу дошкільної освіти.
53. Складіть план-конспект комплексного музичного заняття для дітей п'ятого року життя.
54. Складіть план-конспект концерту класичної музики для дітей старшого дошкільного віку.
55. Складіть план-конспект тематичного музичного заняття для дітей шостого року життя.
56. Складіть план-конспект заняття з предметного малювання в старшій групі.
57. Складіть план-конспект заняття з навчання дітей сприйманню репродукції художнього твору в старшій групі.
58. Складіть план-конспект заняття з сюжетного малювання в середній групі.
59. Складіть план-конспект заняття з декоративної аплікації в молодшій групі.
60. Складіть план-конспект заняття з колективного ліплення в старшій групі.

4. Критерії оцінювання

Фаховий вступний іспит для осіб, які претендують на зарахування за ступенем магістра, оцінюється за 200-бальною шкалою :

– 190-200 балів – вступник виявляє особливі здібності, вміє самостійно здобувати знання, знаходити та опрацьовувати необхідний матеріал, використовувати набуті компетентності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументувати відповіді, самостійно розкривати власні обдарування і нахили;

– 180-189 балів – вступник вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна;

– 160-179 балів – вступник вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок;

– 140-159 балів – вступник відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; виправляє помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;

– 120-139 балів – вступник володіє теоретичним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні (обсяг набутих компетентностей вступника відповідає мінімальним критеріям);

– 100-119 балів – вступник володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину теоретичного матеріалу (до 20 %);

– 0-99 балів – вступник володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

До участі у конкурсному відборі не допускається вступник, який продемонстрував незнання значної частини програмного матеріалу, допускав суттєві помилки при визначенні понять і отримав 0-99 балів.

5. Список рекомендованої літератури

ПЕДАГОГІКА ДОШКІЛЬНА

Базова

1. Базовий компонент дошкільної освіти / <http://ru.osvita.ua/doc/files/news/791/79142/nakaz-33-bazovyy-komponent-doshk-osv.pdf>
2. Дитина: Програма виховання та навчання дітей від двох до семи років./ Г. В. Беленка, Е. В. Белкіна, О. Л. Богініч [та ін.]; наук. кер. проекту: О. В. Огневюк, К. І. Волинець; наук. кер. програмою: О. В. Проскура, Л. П. Кочина, В. У. Кузьменко, Н. В. Кудикіна. 3-є вид., доопр. та доп. К. : Київ. ун-т імені Б. Грінченка, 2012. – 492 с.
3. Лисенко Н.В., Кирста Н.Р. Педагогіка українського дошкільця. Київ: ВД «Слово», 2019. 360 с.
4. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник. К. : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.
5. Про дошкільну освіту. Закон України / <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>
6. Тельчарова О. П., Мороз-Рекотова Л. В. Педагогіка раннього дитинства / За заг. ред. І. Г. Улюкаєвої. Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2017. 229 с.

Допоміжна

1. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Методика ознайомлення дітей з дошкільцем у закладі дошкільної освіти. Підручник для ВНЗ. К. : Видавничий Дім «Слово», 2008. 408 с.
2. Виховання дошкільника в праці. / Г. В. Беленька, З. Н. Борисова, М. В. Машовець [та ін.]. К.: Світич, 2002. С. 59–90.
3. Дитина в дошкільні роки: комплексна додаткова освітня програма / автор. колектив; наук. керівник К. Л. Крутій. Запоріжжя : ТОВ «ЛПІС» ЛТД, 2011. 188 с.
4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. К. : Академвидав, 2012. С. 79–101, 199–210.
5. Індивідуалізація виховання дошкільника. Навч. посібник / О. О. Вовчик-Блакитина, С. О. Ладивір, Т. О. Піроженко [та ін.]. К.: Світич, 2007. 152 с.
6. Лисенко Н. В. Етнопедагогіка дитинства. К.: ВД «Слово», 2011. 720 с.
7. Лисенко Н. В. Теорія і практика екологічної освіти: дошкільник-педагог. Навч.-метод. Посібник. К. : Видавничий Дім «Слово», 2009. 400 с.
8. Конвенція ООН про права дитини. К: АТ «Столиця», 1997. 271 с.
9. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Проєкт / <http://naps.gov.ua/ua/press/announcements/1763/>
10. Концепція Нової української школи / <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
11. Макаренко А. С. О вихованні. М. : Полит. література, 1988. 415 с.
12. Національна доктрина розвитку освіти. К. : Либідь, 2002. 24 с.
13. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року / <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
14. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: Навч.-метод. посібник / за ред. Г. В. Тарасенко. К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. 320 с.
15. Піроженко Т. О. Особистість дошкільника: перспективи розвитку. Навчально-методичний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2010. 136 с.
16. Сухомлинський В. А. Сердце отдаю детям. К. : Рад. школа, 1974. 287 с.
17. Сучасне заняття в дошкільному закладі. Навч.-метод. посібник / за ред. Н. В. Гавриш. Луганськ : Альма-матер, 2007. 496 с.
18. Улюкаєва І. Г. Історія суспільного дошкільного виховання в Україні: Навч. посібник. Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2011. 238 с.

ДОШКІЛЬНА ЛІНГВОДИДАКТИКА

Базова

1. Бенера В. Є., Маліновська Н. В. Теорія та методика розвитку рідної мови дітей. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 376 с.
2. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах. К.: Видавничий Дім «Слово», 2019. 704 с.
3. Богуш А. М., Маліновська Н. В. Методика розвитку мовлення і навчання рідної мови дітей раннього віку. К.: Видавничий Дім «Слово», 2019. 329 с.
4. Богуш А. М. Становлення і розвиток української дошкільної лінгводидактики (друга половина 19 – початок 21 століття). К.: Видавничий Дім «Слово», 2019. 185 с.
5. Дошкільна лінгводидактика. Хрестоматія: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів /упоряд. А. М. Богуш. Частина 1 та 2. К.:Видавничий Дім «Слово», 2005. 720 с.

Допоміжна

1. Богуш А. М., Гавриш Н.В., Котик Т.М. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності у дошкільних початкових закладах: навчально-методичний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2006. 304 с.
2. Гавриш Н. В. Художнє слово і дитяче мовлення. К.: Світич, 2015. 128 с.
3. Гончаренко А. М. Розвиток мовленнєвої компетентності старших дошкільників. К.: Світич, 2009. 160 с.
4. Ємець А. А. Навчаємо дітей переказувати. Х.: Основа, 2012. 111 с.
5. Копилова О. П. Використання символів у роботі з дошкільниками. Х.: Ранок, 2010. 128 с.
6. Крутій К.Л. Сучасне заняття в закладі дошкільної освіти: традиції чи інновації: монографія. Запоріжжя: ТОВ «ЛПС», 2009. 176 с.
7. Кожевнікова Т.І. Разом граємо – звуки вимовляємо. *Дошкільне виховання*. 2020. №4. С.7-9.
8. Луценко І. О. Готуємося до мовленнєвого спілкування з дошкільниками: навчальний посібник. К.: НПУ ім. М. Драгоманова, 2001. 95 с.

ОСНОВИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА З МЕТОДИКОЮ КЕРІВНИЦТВА

Базова

1. Луцан Н. І. Декоративно-прикладне мистецтво та основи дизайну. Навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 172 с.
2. Кириченко М. А., Кириченко І. М. Основи образотворчої грамоти. К.: Вища школа, 2012. 187 с.
3. Котляр В. П. Основи художнього виховання дітей. Навчальний посібник. Донецьк : вид-во «Ноулідж», 2010. 220 с.
4. Голота Н. М., Дронова Г. В., Сухорукова О. О., Янцур А. А. Образотворче мистецтво з методикою викладання в закладі дошкільної освіти. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 374 с.
5. Терещенко О.П. Розвиток творчості старшого дошкільника в образотворчій діяльності: Навч.-метод.посіб. до Базової прогр.розв.дитини дошк.віку «Я у Світі». К.: Світич, 2009. 112с.

Допоміжна

1. Використання нетрадиційних технік малювання як засіб розвитку творчості в дітей дошкільного віку. Дайджест 2 / Упор Н. В. Погрібняк та. ін. Запоріжжя ТОВ ЛПС ЛТД, 2016. 100 с.
2. Коровіна Л. Як намалювати казку за допомогою чарівної кульки. *Вихователь методист*. 2017. №9. С.51-54.
3. Кучесва Н. В., Ланіна І. В. Образотворче мистецтво для дошкільнят. Х. : Ранок, 2012. 128 с.
4. Мерсіянова Г. М., Трикоз С. В. Образотворча діяльність в дошкільних закладах: молодша група. К. : Літера ЛТД, 2011. 47 с.
5. Мерсіянова Г. М., Трикоз С. В. Образотворча діяльність в дошкільних закладах: середня група. К. : Літера ЛТД, 2011. 47 с.
6. Мерсіянова Г. М., Трикоз С. В. Образотворча діяльність в дошкільних закладах: старша група. К. : Літера ЛТД, 2011. 47 с.
7. Мельник В. Український декоративний розпис : Навчальний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2011. 64 с.
8. Ночвінова, О. Workshop у дитячому садку, або Творимо дива разом. *Вихователь-методист*. 2019. №2. С.38–40.
9. Половіна О. Педагогічний супровід образотворчої діяльності дітей: розширюємо можливості, збагачуємо досвід. *Вихователь-методист*. 2017. № 9. С.45-48.
12. Шульга Л. М. Барвіста радість. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях з малювання. Запоріжжя: ТОВ: ЛПС ЛТД, 2017. 328 с.

ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ

Базова

1. Беленька Г. В., Конюхова Т. В. Казки про природу. Чарівний промінь. Навч. посіб. К.: Видав. Дім «Слово», 2009. 472 с.
2. Лисенко Н. В. Теорія і практика екологічної освіти: педагог-дошкільник: навч. посібн. К.: Видав. Дім «Слово», 2009. 400 с.
3. Сазонова А. В. Загальнотеоретичні основи природничо-математичної освіти дітей дошкільного віку : навч. посіб. Київ : Видав. Дім «Слово», 2010. 248 с.
4. Плохій З. П. Формування у дітей дошкільного віку екологічної культури (теоретичні та методичні аспекти): монографія. К.: ДП «Вид. Дім «Персонал», 2010. 319 с.

Допоміжна

1. Плохій З. П. Виховання екологічної культури в дошкільників: метод посіб. К.: Ред. журналу «Дошкільна освіта», 2002. 173 с.
2. Яришева Н. Ф. Основи природознавства: Природа України: підруч. К.: Вища школа, 1995. 335 с.
3. Яришева Н. Ф. Методика ознайомлення дошкільників з природою: підруч. К.: Вища освіта. 1993. 255 с.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Базова

1. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Теорії і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку. Суми: Університетська книга, 2019. 428 с.
2. Барсуковська Г. П., Загородня Л. П., Тітаренко С. А. Фізичне виховання дітей дошкільного віку. Суми : Університетська книга, 2018. 272 с.

Допоміжна

1. Богініч О. Л., Левінець Н. В., Лохвицька Л. В. Фізичне виховання, основи здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку. К.: Генеза, 2016, 128 с.
2. Шалімова Л. Л. Фізичне виховання дошкільників Ранній вік. Харків: Ранок, 2019. 160 с.
3. Андрущенко Т. Формування у дошкільників здоров'язбережувальної компетентності. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 120 с.
4. Комісарик М. І., Чуйко Г. В. Теорії та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку. Чернівці: Книги – XXI, 2015. 484 с.
5. Яловская О. Українські народні дитячі рухливі ігри, забави та розваги: Методичний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2018. 263 с.
6. Єфіменко М. М. Казкова фізкультура. Програма з фізичного виховання дітей раннього та дошкільного віку. Тернопіль: Мандрівець, 2017. 52 с.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Базова

1. Борисова О. О. Сучасні системи музично-естетичного виховання й навчання дітей : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 96 с.
2. Лісовська Т. А. Музичне виховання дітей дошкільного віку : навч.-метод. посіб. Миколаїв : Вид-ць Прокопчук Т. Ю., 2017. 366 с.
3. Матвієнко С. І. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. Ніжин : НДУ імені М. Гоголя, 2017. 297 с.
4. Новгородська Ю. Г. Методика музичного виховання. Тексти лекцій : навчальний посібник для спеціальності «Дошкільне виховання, практична психологія». Ніжин : Видавництво НДУ імені М. Гоголя, 2010. 143 с.
5. Шевчук А. Розвиток дошкільнят в музично-руховій діяльності : навч.-метод. забезпечення програми «Дитина». К. : Вид. дім «Шкіл. Світ» : Вид. Л. Галіцина, 2016. 128 с.

Допоміжна

1. Артемова Л. В. Театр і гра : вдома, у дитячому садку, в школі. Вид. 2-ге / пер. з рос. Л. В. Артемова. Київ : Томіріс, 2002. 291 с.
2. Науменко Т. Музичне виховання дошкільників засобами українського фольклору. Київ: Основа, 1995. 144 с.
3. Науменко Т. Музичне виховання найменших : Інтегровані заняття. К. : Шкільний Світ, 2007. 128 с.
4. Романюк І. Музичне виховання в педпроцесі: функції керівника закладу. *Дошкільне виховання*. 2019. № 4.
5. Танько Т. П. Музично-педагогічна освіта в Україні. Х. : Основа, 1998. 192 с.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ

Базова

1. Брежнева О. Г., Щербакова К. Й. Підготовка майбутніх вихователів до формування пізнавальної активності у дітей старшого дошкільного віку: Навчальний посібник для студентів спеціальності «Дошкільна освіта» (на основі кредитно-трансферної системи організації навчального процесу). Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2012. 199 с.
2. Брежнева О. Г., Щербакова К. Й., Теорія та методика логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку. Навчальний посібник. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2015. 200 с.

3. Впевнений старт: Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку / [О. О. Андрієтти, О. П. Голубович, О. П. Долинна та ін.]. Тернопіль : Мандрівець, 2018. 104 с.

4. Дитина в дошкільні роки : Комплексна додаткова освітня програма / автор. колектив; наук. керівник К. Л. Крутій. Запоріжжя : ТОВ ЛПС ЛТД, 2011. 188 с.

5. Щербакова К. Й. Методика формування елементів математики у дошкільників: Навч. Посібник. К. : Вид-во Європейського університету, 2011. 262 с.

Допоміжна

1. Бех І. Д. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу у педагогіці. *Виховання і культура*. 2009. № 1–2. С. 5–7. 2.

2. Зайцева Л. І. Розв'язування математичних задач: компетентнісний підхід. *Дошкільне виховання*. 2007. № 11. С. 20 – 21.

3. Савченко О. Я. Типова освітня програма, 2019. С. 32-35 взято з: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1/dodatki.pdf>

4. Туник І. Розвиток логіко-математичних здібностей дошкільнят. *Палітра педагога*. 2004. № 4. С. 26 – 29.